

Ana Dili Eğitimi Dergisi
Journal of Mother Tongue Education
ADED – JOMTE
www.anadiliegitimi.com

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Lisans Düzeyinde Verilen Yabancılara Türkçe Öğretimi (YTÖ) Dersine Yönelik Özyeterlik Algıları

Çavuş Şahin*
Mehmet Kurudayıoğlu**
Hayrettin Tunçel***
Yasemin Abalı Öztürk****

Özet

Araştırmanın amacı, Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü programında yer alan “Yabancılara Türkçe Öğretimi” dersini alan öğretmen adaylarının yabancılara Türkçe öğretimine dair özyeterlik inançlarının belirlenmesidir. Araştırma betimsel nitelikte olup, amaç ve alt amaçları karşılamaya uygun olduğu düşünülen “tarama modeli”nden yararlanılarak gerçekleştirilmiştir. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü “Yabancılara Türkçe Öğretimi” dersini almış olan 3. ve 4.sınıf öğrencileri (276 öğrenci) çalışmanın evrenini, 3. ve 4.sınıf öğrencilerinden 236 öğrenci ise çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy tarafından 2001 yılında geliştirilen; öğretmenlerin özyeterlik inançlarına yönelik özyeterlik ölçeğinin Türkçeye adapte edilmiş şekli kullanılmıştır. Ölçek, Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve Türkiye’deki dört ildeki altı farklı üniversiteden 628 öğretmen adayının katılımı ile güvenilirlik ve geçerliliği test edilmiştir. Söz konusu ölçek, Yabancılara Türkçe Öğretimi dersine uyarlanmış ve 3 farklı uzmanın görüşüne sunulduktan sonra bu çalışmada kullanılmıştır. Bayan öğretmen adayları, yabancılara Türkçe öğretimi konusunda, motivasyon, özyeterlik, ölçme değerlendirme ve yabancı dil öğretim yöntemlerini kullanma boyutlarında, erkek öğretmen adaylarına göre kendilerini daha yeterli görmektedirler. Ayrıca; Yabancılara Türkçe Öğretimi dersini alan 4.sınıf öğretmen adayları yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemler boyutunda, 3.sınıf öğretmen adaylarına göre kendilerini daha yeterli görmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Özyeterlik, Yabancılara Türkçe Öğretimi, Türkçe Öğretimi

Self-Efficacy of Turkish Language Teacher Candidates About the Course of Turkish Teaching to Strangers

Abstract

The aim of the study is to assess self-efficacy beliefs of teacher candidates. The population of this study is the students who are taking the course “Turkish Teaching to Strangers” in the Education Faculty of Canakkale Onsekiz Mart University. The scale developed by Tschannen-Moran and Woolfolk Hoy at 2001 was used to collect data. The scale was adapted into Turkish by Capa, Cakiroglu and Sarikaya. Reliability and validity of the scale was measured with the

* Doç. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü. csahin25240@yahoo.com

** Doç.Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü. mkurudayi@hotmail.com

*** Okt. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türk Dili Bölümü. hayrettin_tuncel@hotmail.com

**** Öğr.Gör. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü. yaseminzeren1979@gmail.com

participation of 628 teacher candidates from 4 different city of Turkey and 6 different universities. The scale was adapted into Turkish Teaching to Stranger Course and was used in this study, after taking the 3 experts' opinions. It was found that female teacher candidates are beter than male teacher candidates in terms of motivation, self-efficacy, assessment and evaluation in teaching Turkish to strangers. Beside this, it was detected that fourth grade teacher candidates feel much comfortable in teaching Turkish to strangers than third grade teacher candidates .

KeyWords: Self-Efficacy, Teaching Turkish for Stranger, Turkish Teaching

Giriş

Yabancılara dil öğretimi Türkiye'nin en geç ve geri kaldığı konulardan biridir. Türkçe eğitimi ve öğretimi denildiği zaman sadece anadil olarak Türkçe öğretimi düşünülmüş, bu bağlamda programlar geliştirilmiş, materyaller üretilmiş ve çalışmalar yapılmıştır (Yıldız ve Tunçel, 2012). Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi arka planda kalmış, bu da Türkiye'nin İngiltere, Fransa, Amerika gibi yabancı dil eğitiminde yüzyılları bulan çalışmalara imza atan ve yabancı dil öğretimi üzerine yöntemler geliştiren ülkelerin oldukça gerisinde kalmasına sebep olmuştur.

Ülkemizde henüz Türkçenin yabancılara öğretimine yönelik bir lisans programı yoktur. "Oysa gelişmiş ülkelerde, örneğin İngiltere ve Amerika'da ELT (English Language Teaching: İngiliz Dili Öğretimi bölümleri/merkezleri), Fransa'da FLE (Yabancı Dil Olarak Fransızca) bölümleri bir disiplin olarak yer almaktadır." (Büyükaslan, 2007). Öğretim programı eğitimin temel taşıdır. Programlar; öğretimin, stratejilerin, hedeflerin, amaçların açık olarak ifade edilmesini sağlar (Eryaman ve Kana, 2012). Nitelikli bir öğretmen olma sorunu, doğrudan doğruya öğretmen yetiştiren kurumların eğitim programları ile ilgili bir sorundur (Şahin, 2005). YTÖ, hala bir disiplin olarak ele alınmadığı için Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi süreçlerinde ihtiyaç duyulacak uzmanların, öğretim elemanlarının yetiştirilmesi, nitelikli, bilimsel altyapısı sağlam materyallerin üretilmesi oldukça zor görülmektedir. Dört yıllık veya yabancı dil hazırlık sınıfı ile ortalama beş yıllık bir lisans programı, gelecekte daha da çok hissedilecek olan bir boşluğu doldurma adına, çok önemli bir adım olacaktır.

YÖK (Yüksek Öğretim Kurulu) Türkçe Eğitimi lisans programına *Yabancılara Türkçe Öğretimi* dersi ekleyerek, bu boşluğu doldurma adına bir adım atmıştır. YTÖ, beşinci yarıyıldaki haftalık 2 saat olarak lisans programında yer alan, pratikten ziyade teorik ağırlığı olan bir derstir. YTÖ dersi genel olarak yabancı dil öğretim yöntemleri, yabancılara Türkçe öğretiminin tarihçesi, anadil ve yabancı dil öğretimindeki farklar, yabancı dil öğretiminde kullanılan materyaller, yabancı öğrencilerin motivasyonu gibi konularda teorik bilgiler vermeyi hedeflemektedir. Örneğin, Türkçe Eğitimi bölümünde okuyan öğrenciler, lisans programında bulunan derslerin içeriğinde bulunmadığı için, yabancı dil öğretim yöntemleri hakkında bilgi sahibi olamamakta, Türkçeyi sadece ana dili olarak düşünen ve bu yönde öğretim yapan dersler almaktadırlar. Ancak, Yabancılara Türkçe Öğretimi dersi ile yabancı dil öğretim yöntemleri hakkında bilgi sahibi olmakta ve bu yabancı dil öğretim kuramlarını öğrenmektedirler. Yabancı dil öğretiminde kuram bilgisinin önemi oldukça fazladır. Yabancı dil öğreten kişinin, kuramlar hakkında bilgi sahibi olması, öğrenciler üzerinde etkili öğretim yapabilmesinin en önemli şartıdır. Çünkü dil öğretiminde hangi yöntemin öğrenci üzerinde daha etkili olduğunu anlamak her zaman önemli bir sorundur. Bir kişi üzerinde faydalı olabilecek bir yöntem, bir başka kişi üzerinde aynı ölçüde başarılı olmayabilir veya tamamen başarısız olabilir (Tarcan, 2004:6). Yabancı dil öğretiminde kırk civarında dil öğretim yöntemi olduğu bilinmektedir. Bu yöntemlerden bazıları şunlardır (Köksal ve Varışoğlu, 2012:92-101):

- a. **Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi:** Dil bilgisi çeviri yöntemi, yabancı dil öğretiminde ana dilini merkeze alır ve dil bilgisi kuralları öğrencilere ana dillerinde açıklanır. Etkinliklerde dil bilgisel kurallar sunulur. Sözcüklerin anlamları sözcük listelerinden ezberletilir.
- b. **Düzvarım (Dolaysız-Direk) Yöntem:** Dil bilgisi çeviri yöntemine tepki olarak ortaya çıkmıştır. Sınıf içinde öğretilen dilin daha aktif ve etkili bir biçimde kullanılması, öğrenilen dilin kültürünün

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Lisans Düzeyinde Verilen Yabancılara Türkçe Öğretimi (YTÖ) Dersine Yönelik Özyeterlik Algıları

- bilinmesi, yazma çalışmalarının yapılması gibi ilkeler üzerinde durmaktadır. Dinleme ve tekrara önem verir. Sınıf içinde anadiline ve çeviriye yer vermez.
- c. Doğal Yöntem:** Öğrenilme süreci başladığı andan itibaren öğrenilen yabancı dil konuşulur. Öğretmenler öğrettikleri dil dışında bir dil konuşmazlar. Her yaş ve her eğitim düzeyindeki insanların aynı şekilde dili öğrenebileceğini savunur. Bireysel farklılığı ve yaşı geri plana atmıştır.
- d. Berlitz Yöntemi:** Yabancı dil öğretiminde dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri geliştirecek uygulamalara yer verilmesi gerektiğini ileri sürer. Sözlü dile önem verir. Öğretim ya bireysel olmalı ya da sayısı onu geçmeyen sınıflarda yapılmalıdır.
- e. Seçmecî Yöntem:** Her yöntemin en iyi ve faydalı taraflarını anlamaya dayanır. Öğretmen ihtiyaca ve amaca göre kullanacağı yöntemi seçer. Öğrencileri derste aktif hale getirir. Öğrendikleri dile karşı ilgi uyandırır. Soru-cevap, drama, benzetim, grup çalışmaları gibi tekniklerden yararlanır.
- f. Telkin Yöntemi:** Bu yöntemin en ilgi çekici özelliği sınıf içi etkinliklerin rahat bir ortamda müzik eşliğinde gerçekleşmesini sağlamaktır. Öğrencilere doğru nefes alma çalışmaları yaptırılır. Öğrencilere kelime ezberleme ve konuşma alışkanlıkları edinmeye değil, iletişim kurmaya yönlendirilir. Telkin yönteminde öğrencilere ileri düzeyde konuşma yeterliliği kazandırmak için çaba gösterilir.
- g. Sözlü Yöntem:** Öğrenciler herhangi bir hazırlık yapılmadan iletişim ortamına itilmemelidir. Öğretim tümevarım yöntemine göre yapılır. Dil öğretiminde alışkanlık oluşturmak önemlidir. Bunun için sık sık taklit ve tekrara dayalı etkinlikler yaptırılır. Yabancı dil öğretiminde kitap ve yazılı materyal kullanılmaz.
- h. İşitsel-Dilsel Yöntem:** İşitsel-dilsel yaklaşımdan doğmuştur. Bu yöntemin ilkelerinin başında, yabancı dil öğretiminin konuşma olduğu, yazma olmadığı fikri gelmektedir. Bu fikre göre, okuduğunu anlama ve yazma çalışmalarından önce dinlediğini anlama ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi gelmektedir.
- i. Sessiz Yol Yöntemi:** Sessiz yöntem öğretmenin sınıfta olabildiğince sessiz kalarak öğrencilerin üretimde bulunmasını teşvik edici tutuma dayanan bir yöntemdir. Renklerden yararlanır. Öğrenci aktiftir. Öğretmen bilgileri hazır olarak öğrenciye sunmaz. Öğrenme sorumluluğu öğrencinin üzerindedir. Telaffuza önem verilir.
- j. Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi:** Bu yöntem, yabancı dili fiziksel aktiviteler yolu ile öğretmeyi amaçlar. Öğrenci konuşmayı öğrenmeden önce kavrama becerilerini geliştirmelidir. İkinci dil öğrenimi çocuğun ilk dil edinimine paralel görülür. Çocuklara yöneltilen konuşmaların öncelikle onların sözel cevaplar vermeye başlamalarından önce fiziksel tepki verebilecekleri emirlerden oluştuğunu savunur. Yetişkinler de bu süreçlerden geçmelidir.

Yabancı dil öğretiminde yöntemin seçilmesi, tercih edilen yönteme bağlı olarak kullanılacak tekniklerin belirlenmesi ve eğitim ortamlarının düzenlenmesi belirli bir alan bilgisi birikimini zorunlu kılmaktadır. Bu açıdan Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine ilişkin bir dersin Türkçe Eğitimi Bölümü lisans programında yer alması son derece önemli olmakla birlikte, yeterli olup olmadığı tartışmaya açıktır. Bu konuda lisans programında yer alan YTÖ dersini verecek öğretim elemanlarının ve bu dersi alacak öğretmen adaylarının görüşleri önem taşımaktadır.

Problem Cümlesi

Yabancılara Türkçe Öğretimi dersi, Türkçe Eğitimi Bölümünde lisans programında yer almaktadır. Bu dersin içeriği YÖK tarafından belirlenmekte ve öğrencilere teorik bilgiler sunulmaktadır. Yabancı dil öğretim yöntemleri, yabancılara Türkçe öğretiminin tarihçesi, yabancı dil öğretim materyalleri ve yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan kitapların tanıtımı gibi teorik bilgiler dersin içeriğini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, çalışmamızda, *Türkçe Eğitimi Bölümünde öğrenim gören ve Yabancılara Türkçe Öğretimi dersini alan öğretmen adayları kendilerini yabancılara Türkçe öğretiminde yeterli görmekte midirler?* Sorusuna cevap aranacaktır.

Bu probleme bağlı olarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Yabancılara Türkçe Öğretimi dersi alan öğretmen adaylarının motivasyon, sınıf kontrolü, özyeterlik, ölçme-değerlendirme, yöntem ve dil bilgisi alt boyutlarına ilişkin özyeterlik düzeyleri nedir?

2. Yabancılara Türkçe Öğretimi dersi alan öğretmen adaylarının YTÖ'ye ilişkin özyeterlikleri ile cinsiyetleri ve öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri arasında fark var mıdır?

3. Yabancılara Türkçe Öğretimi dersi alan öğretmen adaylarının YTÖ'nün alt boyutu olan "motivasyonu sağlama" özyeterlikleri ile cinsiyetleri ve öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri arasında fark var mıdır?

4. Yabancılara Türkçe Öğretimi dersini alan öğretmen adaylarının YTÖ'nün alt boyutu olan "ölçme-değerlendirme" özyeterlikleri ile cinsiyetleri ve öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri arasında fark var mıdır?

5. Yabancılara Türkçe Öğretimi dersi alan öğretmen adaylarının YTÖ'nün alt boyutu olan "dil öğretim yöntemi" özyeterlikleri ile cinsiyetleri ve öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri arasında fark var mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Betimsel bir çalışma olan bu çalışmada; ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modellerinde, araştırmaya konu olan birey, olay ya da nesne, kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Önemli olan, araştırmaya konu olan bireyi, olayı ya da nesneyi uygun bir şekilde gözlemleyip belirlemektir (Karasar, 2012). Bununla birlikte Karasar (2012)'a göre iki veya daha çok sayıdaki değişen arasında değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemek amaçlanıyorsa ilişkisel tarama modeli kullanılır. Çalışmada, cinsiyet ve öğrenim gördükleri sınıf düzeyi değişkenlerine göre öğretmen adaylarının yabancılara Türkçe öğretime yönelik özyeterlik, motivasyon, yöntem, sınıf kontrolü ve ölçme-değerlendirme arasındaki ilişki incelenmiştir.

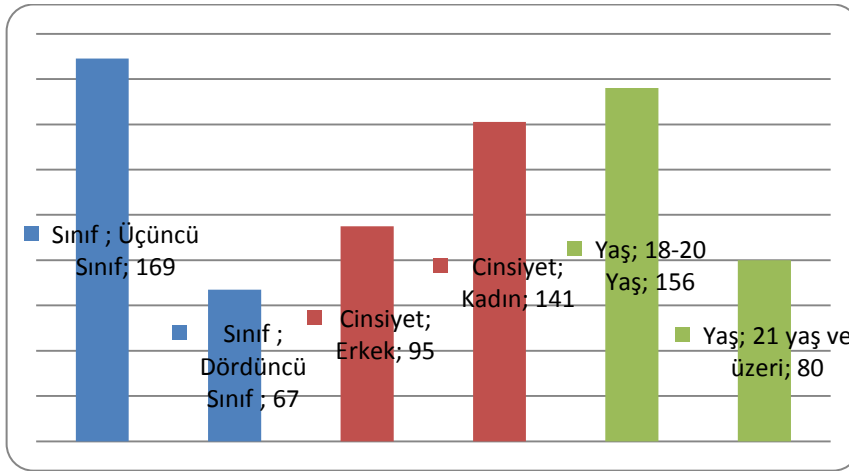
Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümünde "Yabancılara Türkçe Öğretimi" dersini alan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Karasar (2012)'a göre çoğu durumda iyi belirlenmiş küçük bir örneklem üzerinde yapılan araştırma, geniş bir evrende yapılan araştırmalardan daha iyi sonuç verir. Evren ya da çalışma evreni, çoğu zaman içinde çeşitli elemanları olan, benzer amaçlı (işlevli) kümelerden oluşur. Araştırma evrenden seçilecek kümeler üzerinde yapılabilir (Karasar, 2012). Orantısız küme örnekleme yolu ile belirlenen Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü "Yabancılara Türkçe Öğretimi" dersini almış 3. ve 4.sınıf öğrencilerinden, 276 öğrenciden 236 öğrenci çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Üçüncü ve dördüncü sınıfların örneklem olarak alınma nedeni YTÖ dersinin Türkçe Eğitimi Bölümü 3. ve 4. sınıf lisans programında yer almasıdır. Örneklem grubunun tümü bir dönem veya iki dönem YTÖ dersi almıştır.

Araştırmanın örneklemine ilişkin kişisel bilgiler Şekil 1'de sunulmuştur.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Lisans Düzeyinde Verilen Yabancılara Türkçe Öğretimi (YTÖ) Dersine Yönelik Özyeterlik Algıları

Şekil1: Araştırmaya katılan Türkçe Eğitimi bölümü 3. ve 4. sınıfta bulunan öğretmen adaylarının yaş, cinsiyet ve sınıflara göre dağılımı.

Şekil 1’de görüldüğü gibi, bu çalışmaya katılan toplam öğretmen adayı sayısı 236’dır ve araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %66.1’i (156) 18-20 yaş aralığında, %33.6’sı (80) ise 21 yaş ve üzeridir. Katılımcıların %59.7’si (141) kadın öğretmen adayı ve %40.3’ü (95) erkek öğretmen adaydır. Katılımcı öğretmen adaylarının %71.6’sı (169) üçüncü sınıf, %28.4’ü ise (67) dördüncü sınıf öğrencisidir.

Verilerin Toplanması ve Çözülmesi

Araştırmada; Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy tarafından geliştirilen; öğretmenlerin özyeterlik inançlarına yönelik özyeterlik ölçeğinin, Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından Türkçeye uyarlanmış hali veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Ölçekte toplam 5’li likert tipi (yetersiz, çok az yeterli, biraz yeterli, oldukça yeterli, çok yeterli) 24 madde bulunmaktadır. Anketin ilk kısmında katılımcıların kişisel bilgilerini belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracının 276 öğretmen adayına uygulanması tamamlandıktan sonra, cevap kâğıtları kontrol edilmiş ve eksik bilgi verilen cevap kâğıtları iptal edilerek 236 öğretmen adayının cevapları değerlendirmeye alınmıştır. Anket sonucunda elde edilen veriler SPSS (Statistic Program for Social Sciences) programına aktarılmıştır. Ankette bulunan toplam 6 boyutun her birisinin aritmetik ortalama ve standart sapması hesaplanmıştır. Daha sonra her bir boyut için Bağımsız Örneklem T Testi (Independent-Samples T Test) uygulanmıştır. Elde edilen bulgular, cinsiyete ve öğrenim gördüğü sınıf düzeyine göre ($p < 0,05$ düzeyinde) yorumlanmıştır.

Değerlendirmede, araştırma kapsamına alınan öğretmen adaylarının “yetersiz”, “çok az yeterli”, “biraz yeterli”, “oldukça yeterli” ve “çok yeterli” şeklinde cevapladıkları maddelerin tek tek frekansları alınmış ve aritmetik ortalamaları hesaplanmıştır. Örneklem maddelere vermiş oldukları cevapların ortalamaları değerlendirilirken 1,00-1,79 arasındaki puanlar “yetersiz”, 1,80- 2,59 “çok az yeterli”, 2,60-3,39 “biraz yeterli”, 3,40-4,19 “oldukça yeterli”, 4,20-5,00 “çok yeterli” şeklinde derecelendirilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Yabancılara Türkçe Öğretimi dersi alan öğretmen adaylarının alt boyutlara ilişkin özyeterlik düzeyleri nedir?” sorusuna ilişkin sonuçlar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Araştırmaya katılanların YTÖ’nün alt boyutlarına ilişkin özyeterlikleri

Alt Boyutlar	\bar{X}	Ss
1. Motivasyon	3,017	,704
2. Sınıf Kontrolü	3,068	,598
3. Özyeterlik	2,995	,763
4. Ölçme-Değerlendirme	3,061	,907
5. Yöntem	2,658	,688
6. Dil Bilgisi	3,199	1,067

Tablo 1’de görüldüğü üzere, öğretmen adaylarının kendilerini en yeterli gördüğü alt boyut “dil bilgisi”dir. Öğretmen adayları kendilerini bu alt boyutta ($\bar{X}=3,199$) “biraz yeterli” görmektedirler. Öğretmen adaylarının kendilerini en yetersiz gördükleri alt boyut ise 2,658 ortalama ile “yöntem” alt boyutudur ve öğretmen adayları kendilerini gördükleri yeterlik düzeyi “biraz yeterli”dir. Bütün alt boyutlara ilişkin ortalamalar dikkate alındığında; ortalamalar 2,658 ile 3,199 arasında değişmektedir. Bu değerlerden yola çıkarak adaylar bütün alt boyutlarda kendilerini “biraz yeterli” görmektedirler.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Yabancılara Türkçe Öğretimi dersi alan öğretmen adaylarının YTÖ’ye ilişkin özyeterlikleri ile cinsiyetleri ve öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri arasında fark var mıdır?” sorusuna ilişkin sonuçlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Araştırmaya katılanların YTÖ’ye ilişkin özyeterliklerinin cinsiyetlere ve öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre karşılaştırılması

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Kadın	141	3,26	,791	236	7,215	,000
Erkek	95	2,60	,508			
Sınıf						
Üçüncü	169	2,99	,765	236	,101	,920
Dördüncü	67	3,00	,763			

Tablo 2’de cinsiyetlere ve sınıflara göre, öğretmen adaylarının yabancılara Türkçe öğretimi özyeterlik inançlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere, cinsiyete göre, yabancılara Türkçe öğretimi dersi alan öğretmen adaylarının özyeterlik inançları arasında 0,05 düzeyinde kadın öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir fark görülmektedir ($p=,000$). Kadın öğretmen adaylarının ortalaması ($\bar{X}=3,26$) erkek öğretmen adaylarının ortalamasından ($\bar{X}=2,60$) daha yüksektir. Bu verilere göre kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre kendilerini daha yeterli gördükleri söylenebilir. Öğretmen adaylarının YTÖ’ye ilişkin özyeterlik düzeyleri ile öğrenim gördükleri sınıf düzeyi arasında 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=,920$).

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Yabancılara Türkçe Öğretimi dersi alan öğretmen adaylarının YTÖ’nün alt boyutu olan “motivasyonu sağlama” özyeterlikleri ile cinsiyetleri ve öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri arasında fark var mıdır?” sorusuna ilişkin sonuçlar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Araştırmaya katılanların YTÖ’nün “motivasyon” alt boyutuna ilişkin özyeterliklerinin cinsiyetlere ve öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre karşılaştırılması

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Kadın	141	3,44	,536	236	16,66	,000
Erkek	95	2,38	,372			
Sınıf						
Üçüncü	169	2,97	,720	236	1,32	,186
Dördüncü	67	3,11	,657			

Tablo 3’e göre, çalışmaya katılan öğretmen adaylarının sınıflara göre kendilerini yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencileri motive edebilecek durumda görüp görmedikleri ile ilgili olarak 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=,186$). Motivasyon alt boyutuna ilişkin kadın öğretmen adaylarının ortalaması ($\bar{X}=3,44$), erkek öğretmen adaylarının ortalamasından ($\bar{X}=2,38$) daha yüksek çıkmıştır. Cinsiyete göre, öğretmen adaylarının kendilerini yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin motivasyonu konusunda kadın öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=,000$). Çalışmaya katılan kadın öğretmen adayları kendilerini, yabancı öğrencileri, yabancı dil olarak Türkçeye daha iyi motive edebilecek düzeyde görmektedirler.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Yabancılara Türkçe Öğretimi dersi alan öğretmen adaylarının YTÖ’nün alt boyutu olan “ölçme-değerlendirme” özyeterlikleri ile cinsiyetleri ve öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri arasında fark var mıdır?” sorusuna ilişkin sonuçlar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Araştırmaya katılanların YTÖ’nün “ölçme-değerlendirme” alt boyutuna ilişkin özyeterliklerinin cinsiyetlere ve öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre karşılaştırılması

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Kadın	141	3,34	,836	236	6,289	.000
Erkek	95	2,64	,846			
Sınıf						
Üçüncü	169	3,05	,949	236	,220	,826
Dördüncü	67	3,08	,795			

Tablo 4’e göre; öğretmen adaylarının YTÖ’nün “ölçme-değerlendirme” alt boyutuna ilişkin özyeterlik düzeyleri ile cinsiyetleri arasında kadın öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir ilişki vardır ($p=.000$). Kadın öğretmen adaylarının ortalaması ($\bar{X}=3,34$), erkek öğretmen adaylarının ortalamasından ($\bar{X}=2,64$) daha yüksektir. Kadın öğretmen adayları kendilerini yabancı dil olarak Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin kazanımlara ulaşma düzeylerini belirlemeye yönelik “ölçme-değerlendirme” alt boyutunda daha yeterli görmektedirler. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf seviyeleri ile Türkçe öğrenen öğrencilerine uygulanabilecek ölçme ve değerlendirme teknikleri konusunda kendilerini yeterli görüp görmedikleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=,826$).

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi olan “Yabancılara Türkçe Öğretimi dersi alan öğretmen adaylarının YTÖ’nün alt boyutu olan “dil öğretim yöntemi” özyeterlikleri ile cinsiyetleri ve öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri arasında fark var mıdır?” sorusuna ilişkin sonuçlar Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5: Araştırmaya katılanların YTÖ’nün “dil öğretim yöntemi” alt boyutuna ilişkin özyeterliklerinin cinsiyetlere ve öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre karşılaştırılması

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Kadın	141	2,89	,749	236	7,194	.000
Erkek	95	2,30	,367			
Sınıf						
Üçüncü	169	2,59	,634	236	2,305	,022
Dördüncü	67	2,82	,792			

Tablo 5 incelendiğinde, kadın ve erkek öğretmen adayları arasında yabancı dil öğretim yöntemlerini kullanma konusunda kadın öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir ($p=.000$). Kadın öğretmen adaylarının ortalaması ($\bar{X}=2,89$), erkek öğretmen adaylarının ortalamalarından ($\bar{X}=2,30$) daha yüksek çıkmıştır.

Yabancı dil öğretim yöntemlerini kullanma konusunda öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre, dördüncü sınıflar lehine anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,022$). Dördüncü sınıfların ortalaması ($\bar{X}=2,82$), üçüncü sınıfların ortalamasından ($\bar{X}=2,59$) daha yüksek çıkmıştır. Dördüncü sınıflar kendilerini, yabancı dil öğretim yöntemlerini kullanma konusunda üçüncü sınıflardan daha yeterli görmektedirler. Bu sonucun ortaya çıkmasında dördüncü sınıfların, 7. dönemde yani dördüncü sınıfın ilk döneminde “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yöntem” dersi almış olmalarının etkili olduğu söylenebilir. Üçüncü sınıfların Yabancılara Türkçe Öğretimi dersinde yabancı dil öğretim yöntemleri ile ilgili ön bilgiler almalarına karşılık, dördüncü sınıflar yabancı dil öğretim yöntemlerini daha ayrıntılı bir şekilde görmektedirler.

Araştırmada öğretmen adaylarının, yabancılara Türkçe öğretiminin alt boyutlarının her birinde kendilerini “biraz yeterli” düzeyinde yeterli buldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Bütün alt boyutlara ilişkin ortalamalar dikkate alındığında; ortalamalar 2,658 ile 3,199 arasında değişmektedir. Öğretmen adayları, kendilerini en yeterli gördükleri alt boyutu “dil bilgisi” olarak belirtmişlerdir ($\bar{X}=3,199$). Ancak öğretmen adaylarının bu alt boyuta ilişkin özyeterliklerinin ortalaması “biraz yeterli” düzeyindedir. Yağmur (2009)’un yaptığı araştırmada, Türkçenin ikinci dil ortamında öğretiminin özel bir alan olduğu ve bu alanda uygulamalı olarak görev alacak öğretmenler için özel akademik programların gerekliliği vurgulanmaktadır. Çiçek (2010) de, yabancılara Türkçe öğretimi alanında yurt dışına görevlendirilen Türk Dili-Edebiyatı ve Türkçe Eğitimi mezunu öğretmenlerin öğretimde çok ciddi sorunlarla karşılaştığını belirtmiştir.

Araştırmanın bulguları arasında, öğretmen adaylarının kendilerini en yetersiz gördükleri alt boyutun ise 2,658 ortalama ile “yöntem” alt boyutu olduğu yer almaktadır. Demirel (2011)’in Türkçe üçüncü sınıf öğrencilerinin yabancılara Türkçe öğretimi dersine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik araştırmasında da; öğretmen adayları, dersin özel bir sınıf ortamında gerçekleştirilmesinin, sınıf ortamına yabancı konukların getirilerek uygulamaların yapılmasının, yabancılara Türkçe öğretimi yapılan kurumlarda staj ve benzeri uygulamaların yapılmasının ve zenginleştirilmiş öğretim ortamlarının oluşturulmasının daha etkili öğrenmeleri sağlayacağı konusunda öneriler getirmişlerdir. Akış (2009) da, yabancılara Türkçe öğretimi alanında öğretim araçlarının ve bu alanda öğretmenleri yetiştirecek öğretim elemanı yetersizliğinin ciddi bir problem olduğunu belirtmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Yabancılara Türkçe öğretiminde nitelikli okutmanlar, uzmanlar, öğretim elemanları yetiştirme konusunda Türkçe Eğitimi bölümü programında bulunan Yabancılara Türkçe Öğretimi ve Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yöntem derslerinin önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Söz konusu dersler öğrencilerde; yabancılara Türkçe öğretimi alanında bir farkındalık sağlamakta, alanda çalışma yapmak isteyen öğrencilere temel olabilecek bilgi birikimini aktarmakta, ana dili olarak Türkçenin öğretimi üzerinde eğitim-öğretimin gerçekleştirilmesi gören öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi üzerinde düşünmelerine imkân vermektedir. Bu bağlamda; Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yüksek lisans programı bulunan üniversitelerde Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi lisans programlarının açılması gerektiği söylenebilir. Doll (1993)'e göre; yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik programları, öğretmen adaylarını değişik becerileri geliştirmeye yöneltmekte ve onları öğrenmeye motive etmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili bir lisans programı açılması, geleceğe yönelik nitelikli ve alanda bilgi ve birikim sahibi akademisyen, okutman ve öğretim elemanları yetiştirilmesi için hayati bir konu olarak görülmektedir. Çalışma sonucunda; söz konusu dersleri iki dönem boyunca alan 4.sınıf öğretmen adaylarının kendilerini, 3.sınıf öğretmen adaylarından daha yeterli gördükleri görülmüştür. Bu durumda; söz konusu derslerin öğretmen adaylarının belirli bir alanda yetişmelerine katkı sağladıkları söylenebilir.

Yabancılara Türkçe Öğretimi dersi, Türkçe Eğitimi Bölümünün lisans programında, 5. yarıyılında haftalık 2 saat ders olarak yer almaktadır. Ayrıca 2012-2013 güz döneminden itibaren 7. yarıyılıda Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yöntem adı altında verilmeye başlanmıştır. Türkiye’de Türkçe Eğitimi Bölümlerinde ana dil olarak Türkçenin eğitimi verilirken, Türkçe öğretmeni adayları ilk kez bu dersler ile Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi kavramı ile tanışmaktadırlar. Öğrenciler bu sayede bu alan üzerine farkındalık kazanarak, Türkçeye bir yabancı öğrencinin gözü ile bakabilmektedirler. Bu farkındalık sayesinde; ana dili eğitimi ve öğretimi ile yabancı dil öğretiminin çok farklı olduğunu, farklı yöntem ve teknikler gerektirdiğini görmüş olmaktadır.

Mevcut Türkçe Eğitimi lisans programında yabancı dil öğretim yöntemleri ile ilgili bir ders bulunmamaktadır. Türkçenin ana dili olarak öğretilmesi konusunda eğitim alan Türkçe öğretmeni adayları ilk kez Yabancılara Türkçe Öğretimi ve Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yöntem dersleri sayesinde yabancı dil öğretim yöntemleri konusunda bilgi sahibi olmaktadır. Türkçe öğretmeni adayları, bu derslerde yabancı dil öğretim yöntem ve teknikleri hakkında bilgiler edinirken bu alanın ana dili eğitiminden farklı olduğu gerçeği ile karşılaşmaktadır.

Çalışmanın sonuçları ve bunlar etrafında getirilen öneriler maddeler halinde aşağıda ifade edilmiştir:

Sonuçlar

- Yabancılara Türkçe öğretimi dersi sayesinde, öğretmen adayları, ana dil eğitimi ile yabancı dil eğitiminin birbirinden farklı kavramlar olduğunun farkına varmakta ve ilk kez Türkçeye yabancılara öğretilecek bir dil gözü ile bakmaktadırlar.
- Yabancılara Türkçe öğretimi dersi ile birlikte, Türkçe öğretmeni adayları ilk kez yabancı dil öğretim yöntemleri hakkında bilgi sahibi olmaktadır.
- Yabancılara Türkçe eğitimi dersi alan öğretmen adayları arasında dördüncü sınıfta bulunan öğretmen adayları yabancı dil öğretim yöntemleri konusunda, üçüncü sınıflara göre kendilerini daha yeterli görmektedirler. Bu sonucun ortaya çıkmasında, söz konusu dersi iki dönem almalarının etkili olduğu söylenebilir.
- Çalışma sonucunda elde edilen verilere göre kadın öğretmen adayları yabancı dil olarak Türkçenin öğretimine *motivasyon*, *özyeterlik*, *ölçme-değerlendirme* ve *yabancı dil öğretim yöntemlerini* kullanma boyutlarında, kendilerini erkek öğretmen adaylarından daha yeterli görmektedirler.

Öneriler

- Yabancılara Türkçe Öğretimi dersi, bu alanda önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Bu dersin lisans eğitimlerinde birinci sınıftan itibaren programlarda yer alması ve/veya ders saatinin artırılmasının faydalı olacağı söylenebilir.
- Dördüncü sınıf programında bulunan yöntem dersinin alt sınıflara alınmasının öğretmen adaylarında yabancılara Türkçe öğretimi alanına karşı erken farkındalık oluşturacağı için daha faydalı olabileceği düşünülebilir. Böylelikle; bu alanda çalışma yapmak isteyen öğretmen adayları mezun olmadan önce çalışma yapabilecek zaman bulabileceklerdir.

Kaynakça

- Akış, İ. (2009). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili ana sorunlar. *Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu Bildirileri*, 8, 202-203.
- Büyükaslan, A. (2007, Mayıs). Yabancı dil Türkçenin öğretilmesinde yeni yöntemler: Bilişim uygulamaları, çözüm önerileri. *I.Uluslar arası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu'nda* sunulmuş sözlü bildiri. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Çapa, Y., Çakıroğlu, J. & Sarıkaya, H. (2005). Öğretmen öz-yeterlik ölçeği Türkçe uyarlaması geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 30, 70-81.
- Çiçek, M. (2010). Türkçenin Yabancılara Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Fransa Örneği. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ve Öğretmenliği Çalıştayı Kitabı*, 44-48.
- Demirel, V. (2011). Türkçe üçüncü sınıf öğrencilerinin yabancılara Türkçe öğretimi dersine ilişkin görüşleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 128-138.
- Doll, R.C. (1993). *A post-modern perspective on curriculum*. New York: Teacherscollege.
- Eryaman, Y. ve Kana, F. (2012). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde program sorunu. A. Kılınc ve A. Şahin (Ed.), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi* (ss. 147-164). Ankara: PegemA Yayınları.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Köksal, D., Varışoğlu, B. (2012). Yabancı dil öğretiminde yaklaşım yöntem ve teknikler. A. Kılınc ve A. Şahin (Ed.), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi* (ss. 81-110). Ankara: PegemA Yayınları.
- Şahin Ç. (2005). Öğretmenlik uygulaması dersinde öğrenme-öğretme sürecinin cinsiyet açısından değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 271-289.
- Tarcan, A. (2004). *Yabancı dil öğretim teknikleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yağmur, K. (2009). Batı Avrupa'da anadili Türkçe olan öğrencilere Türkçenin ikinci dil olarak öğretimi ve kuramsal sorunlar. D. Yaylı ve Y. Bayyurt (Ed.), *Yabancılara Türkçe öğretimi politika yöntem ve beceriler* (ss. 221-230). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldız, Ü., Tunçel, H. (2012). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve öneriler. A. Kılınc ve A. Şahin (Ed.), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi* (ss. 115-145). Ankara: PegemA Yayınları.